

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

KORISTIMO LI UISTINU SVE POTENCIJALE U RADU S DAROVITIM UČENICIMA?

listopad 2022.

Đurđica Kaurlo Martinić, prof., viša savjetnica
e-mail: durdica.kaurlo-martinic@azoo.hr

- ✓ Daroviti učenici često u školskome okruženju ne pokazuju onu razinu uspješnosti koja se od njih očekuje s obzirom na njihove visoke sposobnosti.
- ✓ Do neuspjeha u razvijanju darovitosti najčešće dolazi zbog
 - ✓ neprimjećivanja znakova sposobnosti,
 - ✓ nemogućnosti okoline da osigura dovoljno poticajno i podržavajuće okruženje u kojem će svaki pojedinac ostvariti svoje potencijale.

UDIO DAROVITIH U POPULACIJI

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

IQ		
110-119	VISOKOPROSJEČNI	16%
120-129	NATPROSJEČNI	7%
130-139	NADARENI	2%
140 i više	VISOKONADARENI	0,4%

Ali.....

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Prema statistici, više od **50% učenika** s natprosječnim sposobnostima **ne prolazi dobro u školi.**
- Oni predstavljaju veliku grupu talentiranih učenika koji **nisu identificirani**, koji su podcijenjeni ili zanemareni.
- Neki talenti mogu biti **zamaskirani** emocijama, ličnošću, nižim postignućem, niskim samopoštovanjem, specifičnim teškoćama u učenju.
- Izvanredni potencijali mogu biti **nezamijećeni** ako uvjeti za učenje ne osiguravaju učeniku priliku da demonstrira ili razvije svoj talent.
- Neuspjeh natprosječnih učenika izvor je velikih **frustracija** za učitelje, roditelje i stručnjake.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

KOLIKO SU AKTUALNI ZAKONSKI I PODZAKONSKI AKTI PODRŽAVAJUĆI ILI OGRANIČAVAJUĆI ZA RAD S DAROVITIM UČENICIMA?

- Na koji način je reguliran odgoj i obrazovanje darovitih učenika u Republici Hrvatskoj?
- Koliko su naši zakonski i podzakonski akti u skladu s potrebama suvremene škole?
- Koliko su visokoškolski kurikulumi usmjereni prema osposobljavanju budućih učitelja za rad s darovitim učenicima?

- U Republici Hrvatskoj postoji niz zakona u okviru predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja koji u svojim stavkama posjeduju sadržaj koji se tiče obrazovanja darovitih učenika.
- U Republici Hrvatskoj još uvijek nema sveobuhvatne i sustavne brige o darovitim učenicima.
- Vrlo malo je raspoloživih podataka mjerodavnih institucija o stanju i potrebama u radu s darovitim i talentiranim učenicima u hrvatskim osnovnim i srednjim školama a dostupni podatci su nezadovoljavajući.

PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **Koncepcija** razvoja predškolskog odgoja i **Programsko usmjerenje** odgoja i obrazovanja predškolske djece
- **Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi** (članak 5. stavak 6. i članak 17. stavak 3.)
- **Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava**
- **Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje**
- **Okvir za poticanje iskustava učenja i vrednovanja postignuća darovite djece i učenika-**
Prijedlog (2016)

Nacionalni okvirni kurikulum, MZOS, 2010.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Jedan o ciljeva Nacionalnog kurikuluma: omogućiti darovitoj i talentiranoj djeci razvoj i ostvarenje njihovih potencijala uz uvažavanje socioi-emocionalnih potreba.
- Daroviti učenici moraju biti uključeni u dodatnu nastavu i druge oblike rada
- Program zahtjeva prilagodbu i diferencijaciju sadržaja
- Individualizirani kurikulumi
- Profesionalno usavršavanje učitelja za rad s darovitim učenicima
- Mentorstvo, natjecanje, posebni programi
- Potrebno je utemeljiti Centre darovitosti i kreativnosti – pružanje odgovarajuće obrazovne podrške darovitoj djeci

Hrvatski nacionalni obrazovni standard

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Metodički naputci za rad s djecom s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama
- Obrazlaže se izrada i izvedba obogaćenog programa za darovitog učenika:
- Identifikacija darovitog učenika
- Izrada programa
- Formiranje stručnog tima za praćenje
- Osiguravanje uvjeta za ostvarivanje programa (satnica, literatura, oblici poučavanja...)

Hrvatski nacionalni obrazovni standard

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Metodički naputci za rad s djecom s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama
- Obrazlaže se izrada i izvedba obogaćenog programa za darovitog učenika:
- Identifikacija darovitog učenika
- Izrada programa
- Formiranje stručnog tima za praćenje
- Osiguravanje uvjeta za ostvarivanje programa (satnica, literatura, oblici poučavanja...)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Državni pedagoški standard osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja

- Određuje minimalne infrastrukturne, financijske i kadrovske uvjete;
- Definira darovitost: daroviti je učenik onaj koji ima iznadprosječne intelektualne ili/i akademske, ili/i stvaralačke, ili/i psihomotorne sposobnosti

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Hrvatski zakonski okvir i važeći propisi za osnovne i srednje škole

- **Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama:**

Čl. 62 – definira tko su djeca s posebnim odgojno obrazovnim potrebama

Čl. 63 – obveza uočavanja, praćenja i poticanja darovitih učenika

Čl. 64. – uvjeti i postupak po kojem učenik može završiti školu u kraćem vremenu

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Pravilnik o osnovnoškolskom obrazovanju darovitih učenika (NN 34/91)

- Uređuje način uočavanja, školovanja, praćenja i poticanja darovitih učenika, te uvjet i postupak po kojima može završiti školovanje u vremenu kraćem od propisanog
- Čl.2 - definira darovitost
- Definira pristupe koji se koriste za rad s darovitima u osnovnoj školi:
 1. izrada i realizacija posebnog ili obogaćenog programa
 2. akceleracija programa (djelomična i potpuna)

Iz Pravilnika: škola će omogućiti...

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Rad po programima različite težine i složenosti za sve učenike
- Izborne programe
- Grupni i individualni rad
- Rad s mentorom
- Raniji upis
- Akceleraciju ili završavanje osnovnog obrazovanja u vremenu kraćem od propisanog
- Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti
- Kontakte sa stručnjacima iz područja interesa
- Pristup izvorima specifičnog znanja

Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju darovitih učenika (NN 90/93)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Utvrđuje uvjete i način obrazovanja darovitih učenika u srednjoj školi
- Uočavanje, utvrđivanje, poticanje i praćenje darovitosti
- Razlikovni programi, izborni, završavanje škole u kraćem vremenu
- Školovanje darovitih učenika u umjetničkim područjima

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Nacrt prijedloga pravilnika?

(Pravilnik koji već nekoliko godina nije usvojen, iako je bio u proceduri 2014.g.)

OKVIR ZA POTICANJE ISKUSTAVA UČENJA I VREDNOVANJE POSTIGNUĆA DAROVITE DJECE I UČENIKA

(Prijedlog, veljača 2016.)

U svojoj razradi Okvir daje:

- tumačenje **općih vrijednosti** i načela odgojno-obrazovnoga rada s darovitom djecom i učenicima;
- **smjernice i opće upute** za proces **identifikacije** darovitih i organizaciju odgojno-obrazovne **podrške** u različitim dijelovima odgojno-obrazovnoga sustava te za različite vrste i stupnjeve darovitosti;
- smjernice i opće upute za **vrednovanje** i izvješćivanje o postignućima i napredovanju darovite djece i učenika;
- određenje **uloga i zadaća pojedinih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa** u radu s darovitima, posebice tima za darovite svake odgojno-obrazovne ustanove;
- prijedloge mogućih **oblika suradnje s roditeljima** u brizi i osiguravanju podrške razvoju darovitih.
- Okvir predstavlja polazište za suvremen i sustavni pristup odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ANALIZA TRENUTNOG STANJA U HRVATSKIM OSNOVNIM ŠKOLAMA

**KORISTIMO LI UISTINU SVE POTENCIJALE U RADU S
DAROVITIM UČENICIMA?**

S ciljem utvrđivanja trenutne prakse u hrvatskim osnovnim školama razvijen je *Upitnik o iskustvima u identifikaciji i radu s darovitim učenicima osnovnih škola (NCVVO)*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Upitnik o iskustvima u identifikaciji i radu s darovitim učenicima osnovnih škola

UOČAVANJE I IDENTIFIKACIJA DAROVITIH UČENIKA

PODRŠKA I RAD S DAROVITIM UČENICIMA

AKCELERACIJA

OSTVARIVANJE UVJETA ZA RAD S DAROVITIM
UČENICIMA NA RAZINI ŠKOLE

(Odabrani rezultati)

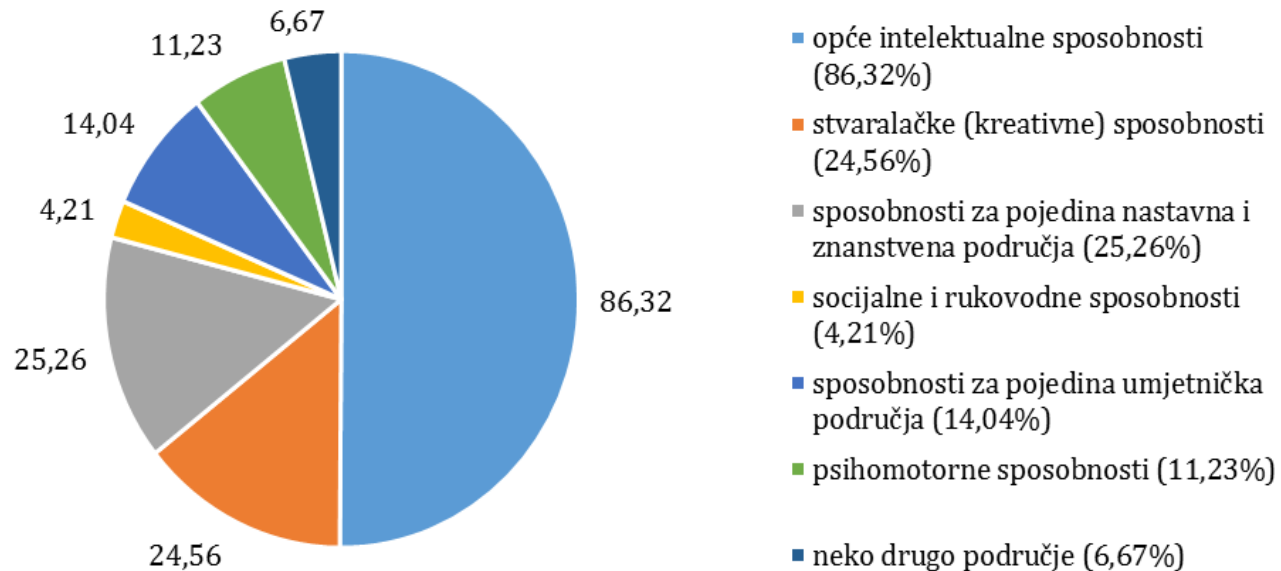

UOČAVANJE I IDENTIFIKACIJA DAROVITIH UČENIKA

Analiza Upitnika o iskustvima u identifikaciji i radu s darovitim učenicima osnovnih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Područja darovitosti za koja su provedene identifikacije (N=285 osnovnih škola)

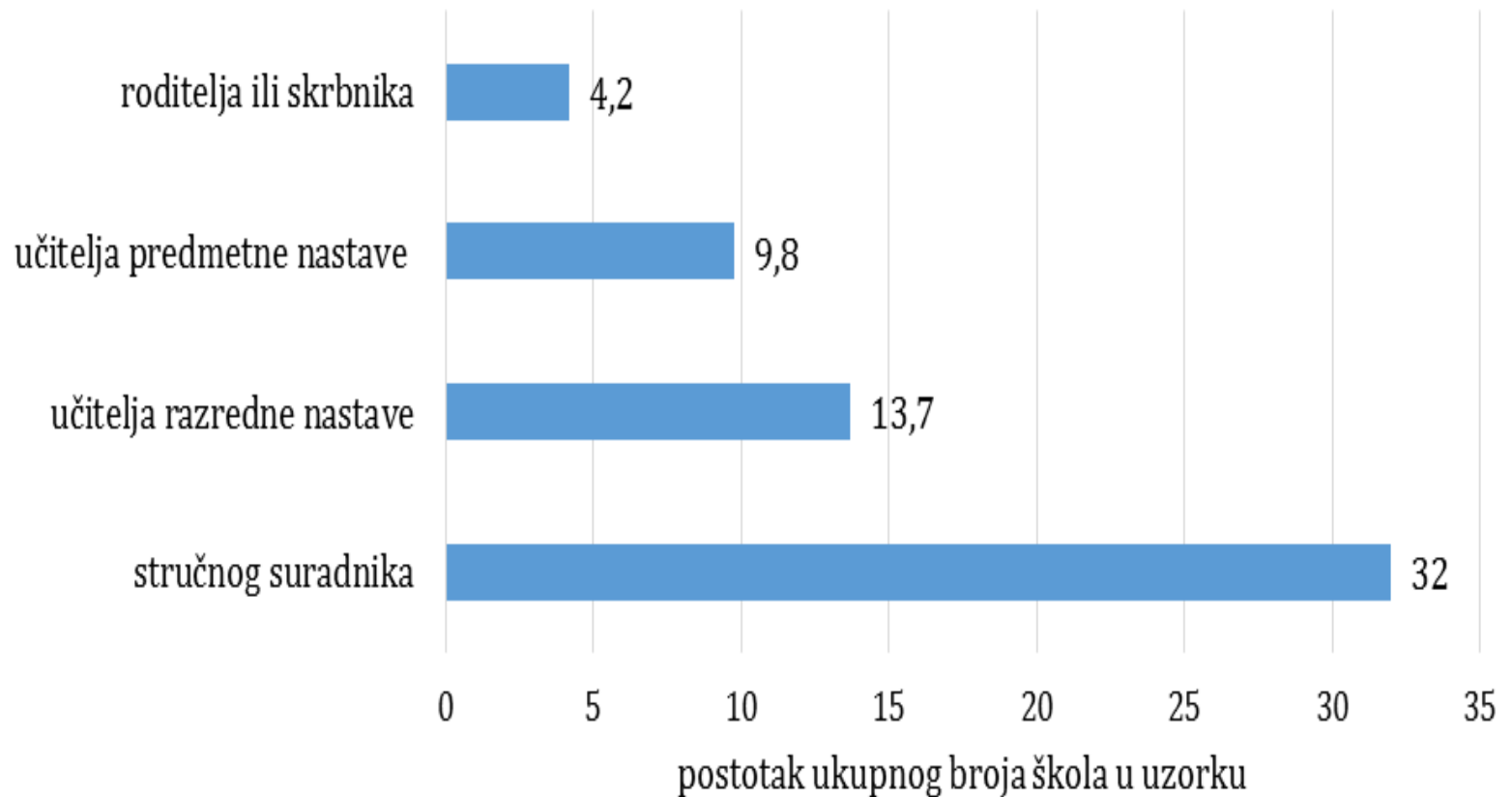

Inicijativa za identifikaciju pojedinih darovitih učenika

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Inicijativa za identifikaciju pojedinih darovitih učenika

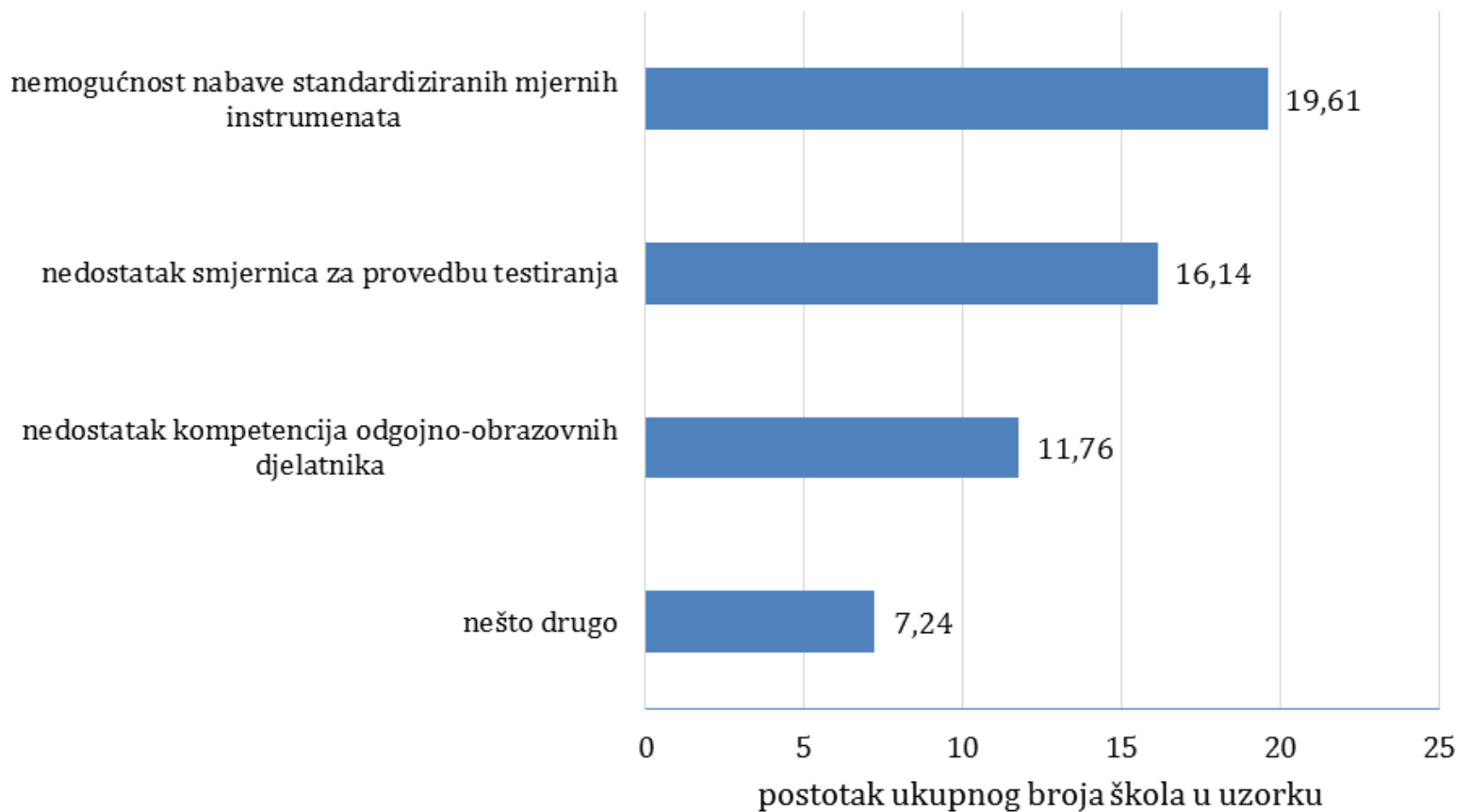

Poteškoće tijekom postupka identifikacije

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Poteškoće tijekom postupka identifikacije

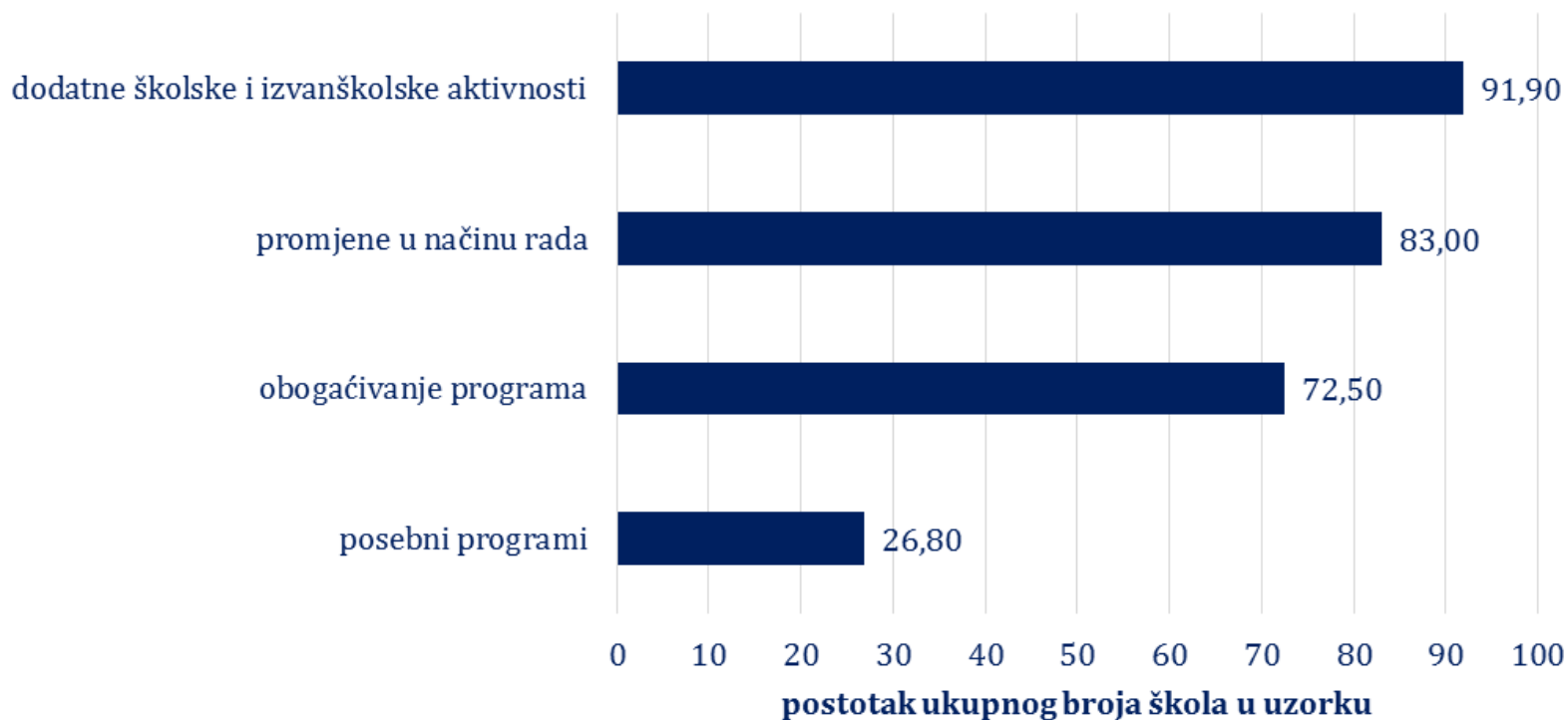

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ODABRANI REZULTATI: PODRŠKA I RAD S DAROVITIM UČENICIMA

Oblici podrške i metode rada s darovitim učenicima

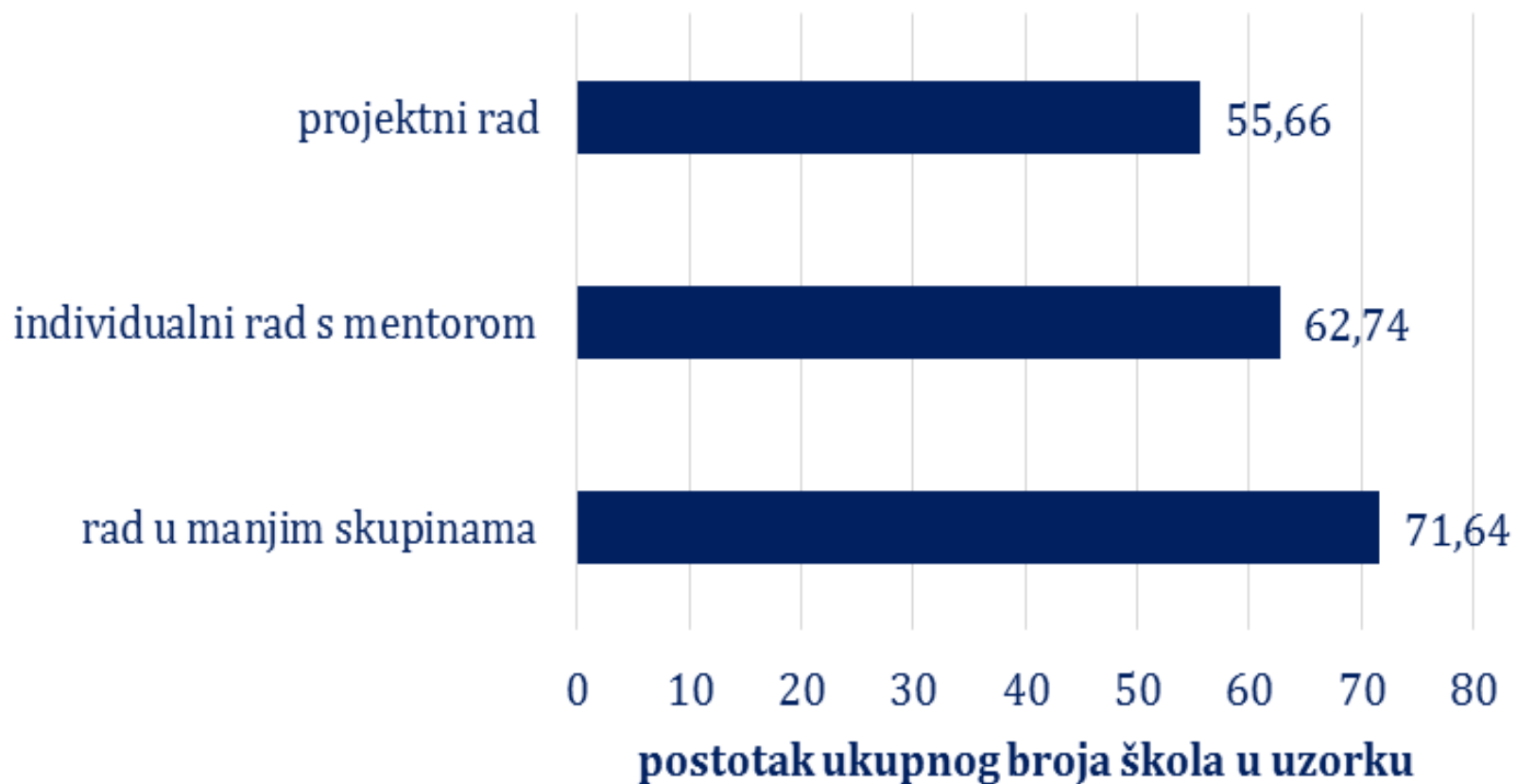

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education

ODABRANI REZULTATI: PODRŠKA I RAD S DAROVITIM UČENICIMA

Oblici rada s darovitim učenicima

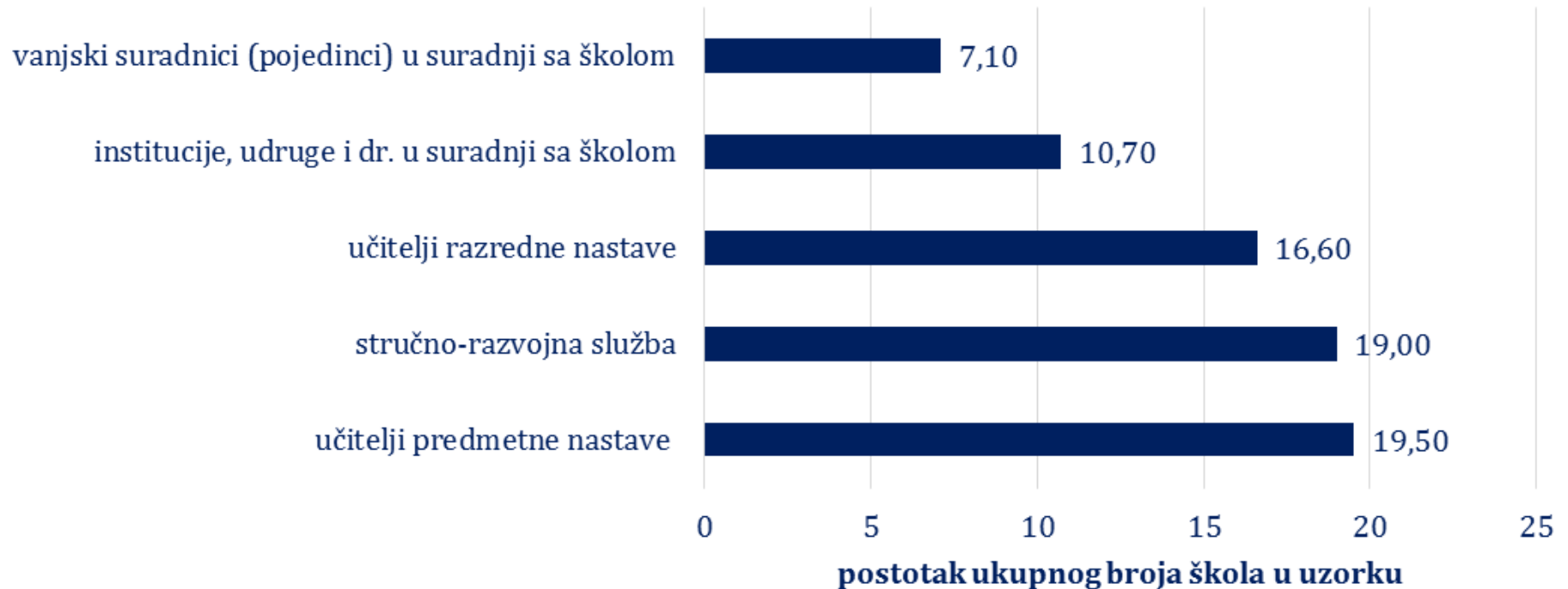

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ODABRANI REZULTATI: PODRŠKA I RAD S DAROVITIM UČENICIMA

Tko provodi posebne programe rada s darovitim učenicima?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ZAKLJUČCI I SMJERNICE

Rezultati provedenog istraživanja potvrđuju nejednaku i nedostatnu zastupljenost:

- ✓ instrumenata za identifikaciju darovitosti,
- ✓ sredstava i dodatne opreme za rad s darovitim učenicima,
- ✓ stručnih kompetencija za prepoznavanje i rad s darovitim učenicima.

Rezultati ukazuju na potrebu za:

- ✓ sustavnim pristupom identifikaciji i radu s darovitim učenicima
- ✓ formalnim i neformalnim oblicima podrške

Zaključak

- Iako se u relevantnim zakonodavno-pravnim dokumentima ističe podrška darovitim učenicima analiza podataka prikupljenih istraživanjem na uzorku osnovnih škola potvrđuje kako postojeći okvir nije dostatan u odnosu na realne potrebe učenika, učitelja i škola.
- Hrvatski zakonski okvir postavljen je tako da su predviđene brojne mogućnosti rada s darovitima, ali zbog brojnih poteškoća te mogućnosti se ne mogu implementirati i adekvatno realizirati u praksi.
- Suvremeni pristup u radu s darovitim učenicima prvenstveno zahtijeva zakonske i podzakonske akte, **koji obvezuju na osiguranje adekvatnih uvjeta i modela rada.**

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ODGOJNO-OBRAZOVNA PODRŠKA DAROVITOJ DJECI U OSNOVNOŠKOLSKOME I SREDNJOŠKOLSKOME ODGOJU I OBRAZOVANJU

**Primjeri iz prakse rada stručnih
suradnika**

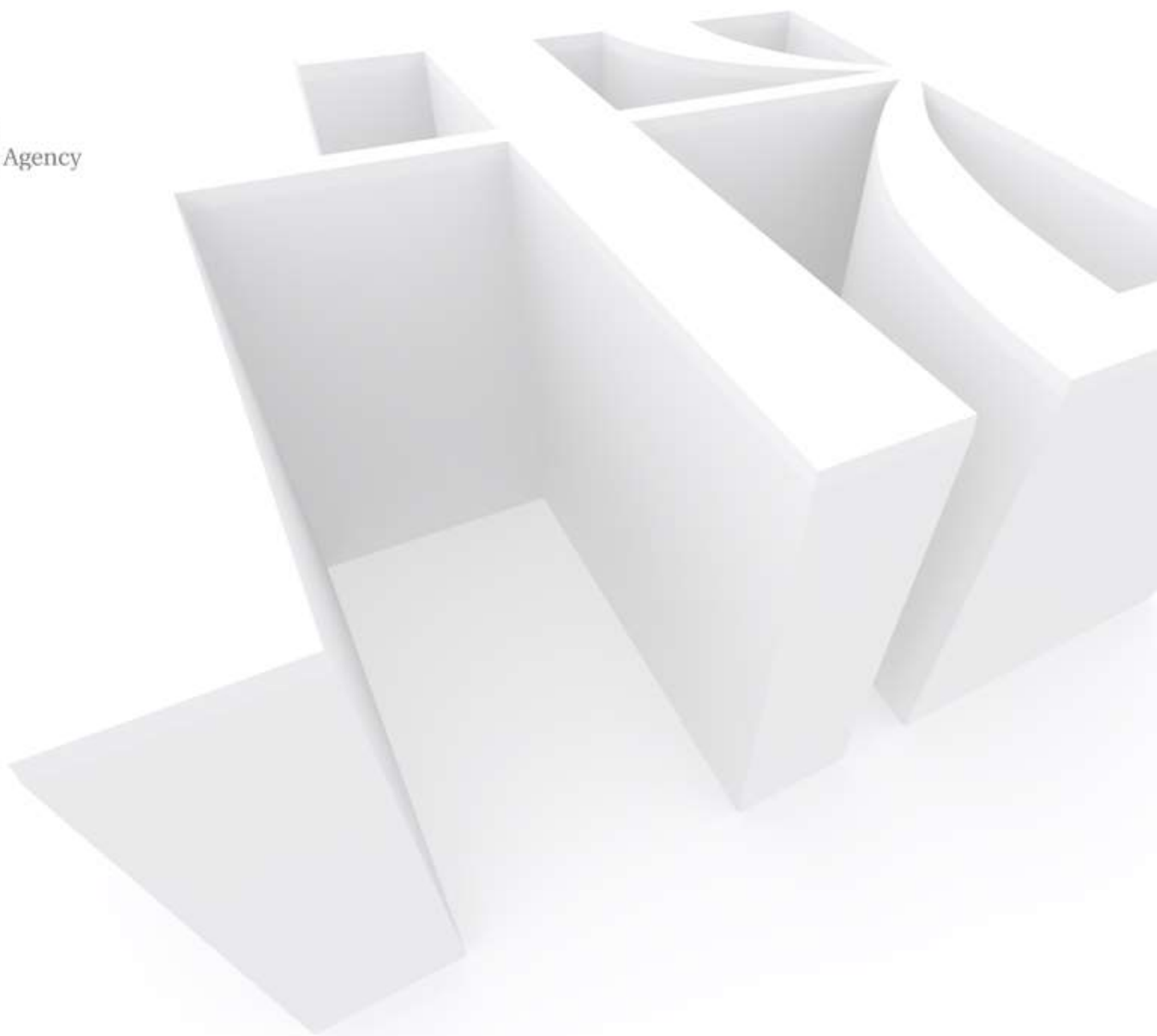

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **Mogućnosti i prepreke u radu tima za darovite na razini škole** – Zvezdana Atlaga, stručni suradnik savjetnik/Sanja Matić, stručni suradnik mentor - OŠ
- **Izazovi u radu s darovitima – iskustvo iz prakse** – Mara Marasović, stručni suradnik savjetnik - OŠ
- **Inovativan način razvoja aktivnog i suradničkog učenja darovitih učenika** – Fadila Zoranić, stručni suradnik savjetnik - OŠ
- **Mogućnosti stručnog suradnika pedagoga u radu s darovitim učenicima**– Aleksandra Dužević, stručni suradnik savjetnik -SŠ
- **Osnaživanje nastavnika za rad s darovitima** – Lucija Bižaca i Antonela Mrsić, stručne suradnice pedagoginje - SŠ

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Što možemo

- U cilju razvoja darovitih učenika, škola treba omogućiti:
 - rad po **programima različite težine i složenosti** za sve učenike
 - **izborne** programe
 - grupni i individualni rad
 - rad s **mentorom** i pristup izvorima specifičnog znanja
 - **raniji upis i/ili akceleraciju** ili završavanje osnovnog obrazovanja u kraćem vremenu od propisanog
 - **izvannastavne i izvanškolske** aktivnosti

Obogaćenje

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Obogaćenje za razliku od akceleracije pretpostavlja:

- Sadržaj predmeta mora biti modificiran povećanjem mogućnosti za primjenu i elaboraciju, poučavanjem veće **širine i dubine određenog** sadržaja.
- Promjene u **načinu na koji darovita djeca uče** neki sadržaj (složene vještine, razumijevanje i kreativnost).
- Fokus promjene u predmetu treba biti dobrobit učenika (socijalni i emocionalni razvoj)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

METODE POUČAVANJA

- omogućiti da učenik uči na način koji mu najviše odgovara
- pouka mora uključivati i vještine kao što su kreativno i kritičko mišljenje, heuristika, te složene metode rješavanja problema i donošenja odluka
- poučavati metakognitivne vještine
- osigurati što raznolikije materijale
- ne pomagati previše i izravno i ne dopustiti da u potpunosti okupiraju učitelja
- izbjegavati izravno poučavanje u korist drugih metoda:

rad na projektima
rad u malim grupama
rad s mentorom

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Mentorski i savjetodavni rad s darovitim učenicima

- Rad učenika sa stručnjakom u nekom području (**individualno** ili u malim grupama).
- Daje izuzetno povoljne rezultate.
- U mentorskoj nastavi nastavnik/učitelj ima **dovoljno vremena** za učenika i njegove potrebe.
- **Sam učenik može predložiti** koji će sadržaji biti obrađeni.
- Ovakav način rada osobito pogoduje razvoju sposobnosti kod darovite djece, jer **vremenski nije ograničen** školskim zvonom, nego može trajati u skladu s interesom i dubinom ulaska u određenu materiju.

RAZLIKOVNI KURIKULUM

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- unošnje izmjena (razlikovnosti) u predmetne kurikulume i kurikulume međupredmetnih tema:
 - ✓ odgojno-obrazovni ishodi (očekivanja)
 - ✓ pristupi učenju i poučavanju
 - ✓ produkti
 - ✓ tempo učenja
 - ✓ okruženje učenja
- uvodi se za sve identificirane darovite učenike i prilagođen je njihovim odgojno-obrazovnim potrebama.
- pri kurikulumskome planiranju odgojno-obrazovnoga rada u svim odgojno-obrazovnim ciklusima, polazeći od smjernica i preporuka tima za darovite, (predmetni) učitelji planiraju prikladne izmjene u kurikulumu za konkretne darovite učenike.

OSOBNI KURIKULUM

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Izrađuje se za:

- darovite učenike s teškoćama (prate se smjernice opisane u *Okviru za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje djece i učenika s teškoćama*)
- darovite učenike koji značajnije mijenjaju tempo učenja (ranije prelaze u viši razred ili ranije prelaze u viši razred iz jednoga ili više nastavnih predmeta)
- iznimno darovite učenike

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Akceleracija

- Savladavanje obrazovnog programa brže i/ili u mlađoj dobi nego što je to uobičajeno.
- **Različiti oblici akceleracije:**
 - raniji polazak u školu
 - “preskakanje razreda”

Počiva na tri temeljne pretpostavke:

- Daroviti brže uče -**moćnost**
- Brže savladavanje redovitih programa odgovarat će i potrebama darovitih -**potreba**
- Sadržaji nastavnih programa odgovaraju i darovitima, ali im nisu direktno dostupni zbog dobne/razredne barijere -**način**

